De vijf vingers

H. Marsman

bron
H. Marsman, *De vijf vingers*. De Gemeenschap, Utrecht 1929

Zie voor verantwoording: https://www.dbnl.org/tekst/mars005vijf01_01/colofon.php

Let op: boeken en tijdschriftjaargangen die korter dan 140 jaar geleden verschenen zijn, kunnen auteursrechtelijk beschermd zijn. Welke vormen van gebruik zijn toegestaan voor dit werk of delen ervan, lees je in de gebruiksvoorwaarden.

dbnl digitale bibliotheek voor de Nederlandse letteren

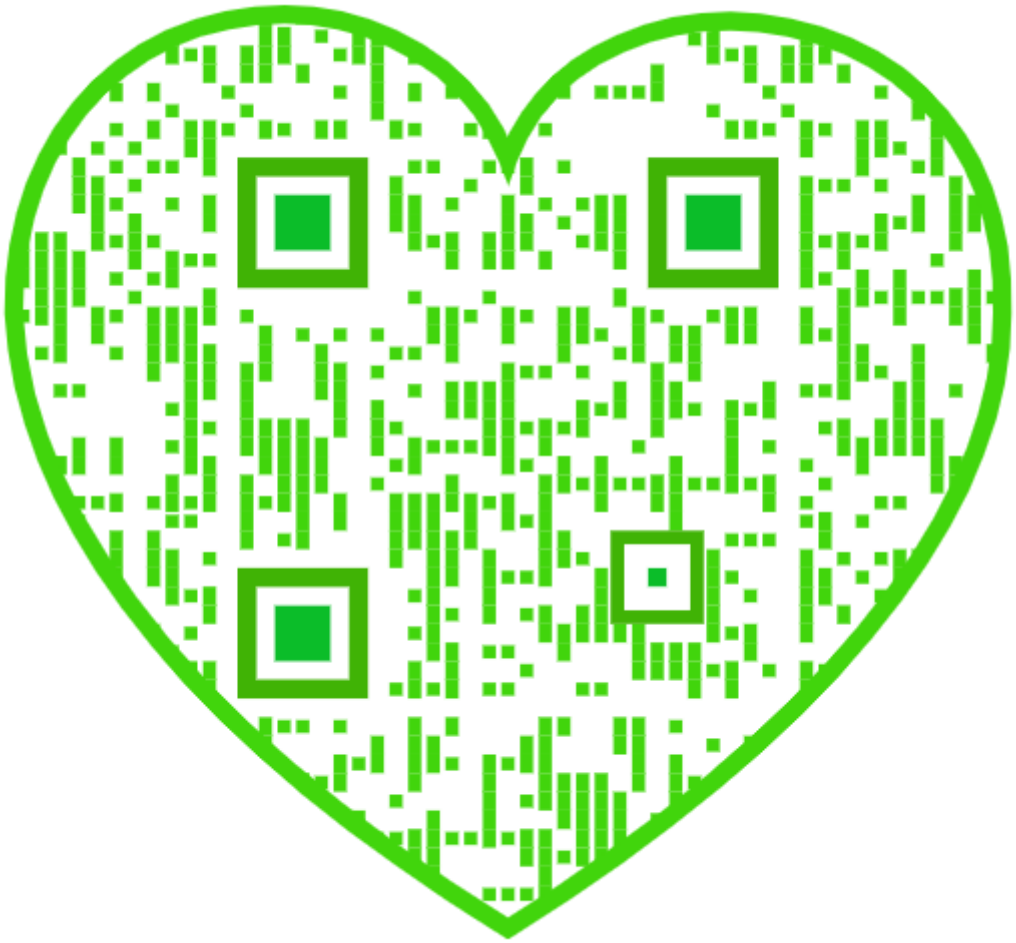

Penthesileia
In memoriam

DE DAG IS KOEL EN BLAUW en diep-doorschijnend geweest. De bosschen aan den einder waren wazig: een schemering, die uit hen opsteeg - de fijne rook van een verborgen vuur - doezelde een nevelig blauw onzichtbaar samen met het blauw der verten, dat nauwelijks twee tinten lichter was. De heide gloeide; zij alleen hield nog iéts van den zomer vast: een gonzende warmte, die het bloed verhit, en de loome, bedwelmende geuren van een vruchtbaar bloeien. Maar de hemel, en de heuvels vooral, waren volkomen, onher' roeplijk herfstig: het licht is dunner geworden, teerder en koeler; een vlies, ijl en angeliek-ontstoffelijkt; het is ontdaan van bronstige driften en verpuurd uit het broeiende zomersche bloed....

Ik reed door den middag, urenlang, alleen en te paard; en aan wie zou ik denken op deze snelle en prachtige tochten door het witte licht dan aan haar, die mij, nu drie herfsten her, op tallooze ritten heeft vergezeld? Ik denk nu aan haar met een helder, trillend

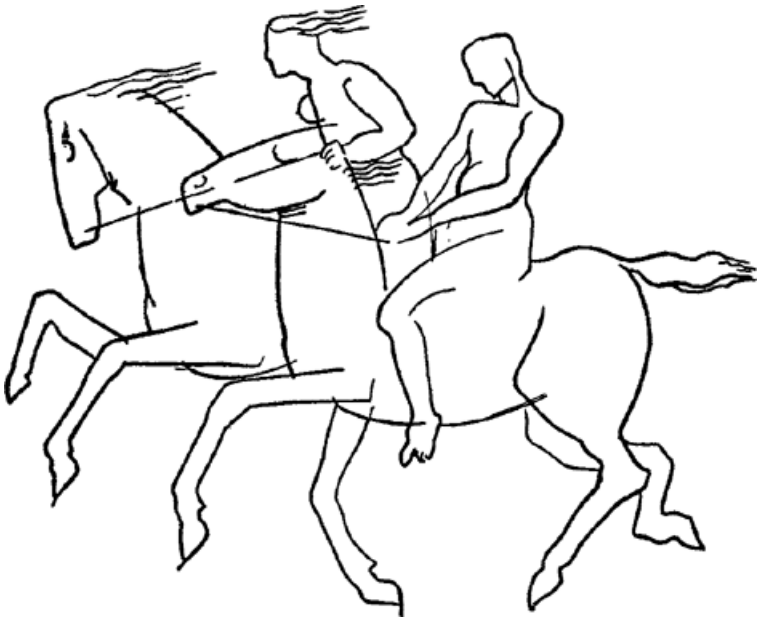

genot; alsof dit herdenken geen herinneren was, zoo fel en tastbaar voel ik haar rijden aan mijn rechterzijde, slank en lenig, vurig, hard en onaanrandbaar in den zadel. Haar handen en beenen, de zachte druk van haar dijen, plooiden - moet ik het noemen - haar paard in een sterke en soepele spanning, die totaal ongekneld en hardgebald tegelijk was: zij waren méér dan één lichaam, haar ruin en Penthesileia, en méér, hoort ge, meer dan één bloed. Zij waren, paard en vrouw,

volbloed en amazone, één wil, één orde, één macht. -

Maar ik vrees, dat gij die dit leest, geen beelden verstaat, en ik zal - om dit herdenken verstaanbaar te maken - mijn toevlucht moeten nemen tot een meer abstracte bespiegeling: dagelijks moet ik ervaren, dat een vuistslag, een kus, een hard, onbedrieglijk concretum in het verkeer der huidigen dubbelzinnig geworden zijn, en veelal zonder verklaring slechts aarzelend worden aanvaard... Alsof niet het eindeloos schematisch en anorganisch bewustmaken, doordenken en verwoorden van voor het gevoel onmisvatbare realiteiten deze werkelijkheden grenzenloos vaag, valsch en onwezenlijk maakt... maar genoeg: gij wilt weten wie Penthesileia was, welke wereldbeschouwing zij deelde, en God weet of niet uw nieuwsgierigheid brandt om te hooren van welken aard haar verhouding tot mij is geweest, want gij verbaast en ergert u erover, dat ik dit herdenken in dezen harden

wreeden toon heb gesteld, en ik wed, dat uw preutschheid streng protesteert, dat een In Memoriam geen hartstochtelijk vereeren van een lichaam moet zijn, maar een zachtzinnig beschrijven van een innerlijk leven, en gij waant, dat ik koel en gevoelloos ben, want mijn oogen zijn onbetraand. -

Zwijg, en luister:

Penthesileia was voor mij een soldaat (haar historisch voorbeeld doet niet ter zake), en ik aan haar zijde voor haar: een soldaat. Geen geliefden, vooral, en zeker geen vrienden; want - en dit is het antwoord, dat slaat op uw vragen, de drie tegelijk - de verhouding tusschen haar en mij ontsprong niet aan, en dreef niet naar een verweven van zielen of van lichamen, en wat vriendschap betreft: er bestond tusschen ons niet de minste vertrouwelijkheid. Penthesileia was allereerst en bijna uitsluitend: lichaam; zij had begrepen, dat, indien er een ziel is, deze alleen kan bestaan in een als het ware tastbare, vloeibare emanatie des lichaams; de

ziel was voor haar zeker geen oorsprong, hoogstens een van het bloed onafscheidelijk product. En het lichaam, dacht zij, is eenzaam, eeuwig-onverbindbaar, onvermengbaar, ononteigenbaar: zijn vloek en zijn kracht. De ziel, deze fijne nevelige vloeistof, heeft de fatale neiging samen te vloeien met nevenstof: twee miasmen, die zich verbinden tot de afschuw'lijke ziekte der liefde: een moeraskoorts. - Penthesileia wist, dat het onteigenen, het verweven met het andere wezen onvermijdelijk uitloopt op een gistende, scheurende pijn, op een woekrende, felle ontsteking. Dáárom verhardde zij het trillend fluïdum dat ook haar ziel was, en dreef het terug, zette het om tot haar oorspronkelijke substantie: lichaam. Door zelftucht, door gedrilde beheersching, door orde, door dwang verkoelde zij het vluchtige zielsvocht, zoodat het - vergeef mij de term - terugaggregeerde tot den eersten kristalstaat: lichaam. Dáárom was zij slank, glad en onvruchtbaar. Daarom doodde zij de verwee-

kingen in haar gevoel, daarom bedwong zij de verteederingen van haar bloed. Niet uit preutschheid of schraalte. Maar zij wist, dat een zielsliefde het eenzame, harde lichaamsgeluk zou schenden. Zoo ook lust, want lust zonder liefde is onbestaanbaar: door de verding der lichamen resoneeren de zielen mee, en vervloeien, vertroeblen, vervalschen. - Nooit is een lichaam van een lichaam weggegaan, zonder dat de ziel werd geraakt - het lichaam is bindstof, het geleidt - besmet, of gezuiverd, maar ge-merkt, ver-anderd, ver-liefd.... en liefde wist zij is de oorsprong van alle pijn. Penthesileia verwierf het harde, strenge geluk: een volkomenbeheerscht, doorstroomd, gespannen, slank lichaam te zijn. Knaap-achtig, weerbaar, besloten, glad, rank. -

Laat mij de gedachte aan haar snel, dapperleven en aan haar snellen, dapperen dood koel en gesloten houden, laat mij niet denken aan de nachten dat zij snikte naar een omarming...

Provence
(Une confession de midi)

‘De wijsheid rent in den zonneschijn’ Erich Wichman

IK BEN OP REIS GEGAAN OM de zon te zien, maar 's avonds, in een restaurant aan de Seine, stond mijn verlangen plotseling op een tweesprong: ik wilde naar zee, en ik wist al vooruit, dat wát het genot der Provence ook worden zou, nooit de weemoed om een grijs, vlagend duister over klagende golven, nooit het lange, vale schemeren over het water en de eenzame schreeuw van een vogel uit het stroomende helm. Die kust zou het hemelsche heimwee in mij niet versterken. Maar deed Bretagne dat dan? Want ik weifelde tusschen Provence en Bretagne, twee rotsige kusten met vliegende stormen, tusschen een westelijk, eeuwig water en een zuidelijk meer, een oceaan en een zee.... Het werd killer aan den oever der Seine, de zon daalde langzaam de trappen af van de Tour Eiffel. De koude besliste: ik trok mijn jas aan, en slenterde naar de Gare de Lyon.

Tegenover mij in den coupé lag een prachtige

schooier, die mij monsterde met een

romeinsche laatdunkendheid; daarna liet hij zijn oogleden dalen, en deed of hij sliep. Wij wisselden later enkele woorden over herkomst en reisdoel, en deelden brood en wijn; en wat verdiept sneller en krachtiger een verhouding dan het drinken uit eenzelfde flesch en het breken van hetzelfde brood? Maar van slapen kwam nagenoeg niets: men kent ze, die 3e klasse-wagons van de P.L.M. De leeren zitting is beter dan onze gerichelde planken, maar zij helt achterwaarts, en in die hoek raakt men, slapend, stijf en gevoelig bekneld. Tegen den morgen was ik geradbraakt, maar zeer goedsmoeds.

De zon kwam op, maar bleef nog onzichtbaar achter de alpen. De toppen der Dauphiné zijn sneeuwwit: het licht stroomde helder en koel langs de flanken der bergen, die, aan den overkant van het water vooral, sterke en sterk-geschakeerde schaduwen droegen: bruin, blauw en blauw-zwart; maar de Rhône is wit; de Rhône stroomt jong en ontembaar naar zee. Zij is losgebroken uit

de zwarte rotsen van het duister, en snijdt striemend haar bed door het dal. Het dal is zacht-groen, onbeschrijfelijk zacht-groen en teeder, en gesluierd onder het droomende licht. Jonge oeverplanten stralen in den morgen; een leege zwarte boot, wier roeier verdronk, is bovengedreven van de diepten der Lethe, en in prille boomen wuift het suizen van een zachte stilte... Maar de Rhône is wit, de Rhône stroomt jong en ontembaar naar zee.

Van den Gothardo sprongen de stroomende legers van haar golven naar het westen, en plotseling noordwaarts bij Martigny; daarna volgde het breed en tergend oponthoud in het Lac Léman, waarop men weer westwaarts een uitweg zocht, en kort daarna, in woede en wanhoop, weer noordwaarts. Bij Lyon vonden zij, tot een samenstroomend versmelten bereid, de kohorten der Sâone, en onmiddellijk volgde, loodrecht omlaag, sneller en breeder, langs Valence, langs Arles, de beslissende opmarsch naar zee. Even ten

zuiden van Arles breekt de Rhône in drie, vier takken uiteen, vormt delta naast delta, in een sidderend heimwee naar zee.... Adieu, Rhône, witte stroom tusschen de vroege bergen, slagader van mijn eersten morgen in Provence!

Wij naderen Avignon. De trein stopt. Ik stap uit, loop rechtstreeks van het station naar de stad, en sta voor den moorschen muur.

Neen, ik zal niet délireeren over de hoekige, slapende straatjes in het walmende middaglicht; noch over de schilderachtige pleinen en de onuitstaanbare amerikaansche touristen; zelfs niet over Le Palais des Papes, dien grootschen en tragischen bouwval van een verleden, dat duizendmaal heiliger, geiler en veiler leefde dan wij; noch over den strijd, dien de pausen met hun vijanden voerden, op hun beurt pausen of wereldlijken. Wel staren nog door de duizendgatige muren dit paleis en de resten der burcht aan de over-

kant van de rivier onverzwakt elkaar aan met duizend en duizendvormige oogen vol grimmige gramschap en haat (zwart tegen zwart, de dood in gevecht met den dood) maar ik ben alle ruïnes, ja soms alle overblijfselen van het verleden gaan haten, zelfs al kunnen wij er ons nog of weer in bewegen, omdat zij mij dadenloos en neerslachtig maken, en afbreuk doen aan mijn vitaliteit. Maar wat deed ik dan in die stad? en wat deed ik op de wegen daarbuiten, op Le Pont d'Avignon, die de oude stad over de Rhône met Villeneuve verbindt? Ik zag er de zon! Niet de gesluierde zon van den heldersten zomer hier, noch de klare en open zon van het land tusschen Seine en Marne zelfs, (waarover het licht, tusschen ijle boomen, soms plotseling zoo helder als water en even ondoorgrondelijk wordt), maar in hard en verblindend schel licht, vuurwit licht, een schroeiende, zengende zon, die teisterend brandt over steden en bergen, die de wegen verpulvert en scheurt, de beken verdort en

de aarde geeselt. Wreed, bar en almachtig. Toch was er teederheid (en de krachtige koelte van de rivier), teederheid, die in de verten blauwde, trillend en vlietend boven den horizon, de zwellende lijn der lieflijke bergen en het zilvergrijze rivierverschiet; en teederheid in het trillen der lippen en wimpers van haar, die naast mij liep door het licht.

Tegen den avond was ik in Arles. Doodmoe waschte ik mij in een donkere kamer, waaruit het licht was geweerd, op een koelsteenen vloer. En ik sliep een paar uur. Water en slaap namen het stof en een looden loomheid weg uit mijn huid, en kort daarna zat ik onder de dichte platanen van een klein plein. De avond schemerde al in de straatjes, waarop ik uitkeek, en een aanvankelijk flets en kil maanlicht wies met de schemering. Ik zat voor een café aan een wankele tafel, die door een geel verlicht venster beschenen werd. Door de kralen snoeren in de deuropening, die telkens ritselden, als iemand ze

spleet gonsden stemmen en een gramofoon. Af en toe sloeg een volle lach hel en verliefd omhoog. Mannen rookten en dronken aan de toonbank, en schertsten met een donkere vrouw. Buiten, over het plein, waar de duisternis groeide, vlekte het maanlicht haar tot een pantherhuid. De duisternis en de stilte stegen, het maanlicht glom geler en glanzender; de nacht werd langzaam-aan koel.

Ik zat zwijgend voor het café. De vrouw, die ik in Avignon had ontmoet, een dag die jaren geleden scheen, zat aan de andere zijde der tafel, trillend verlicht door de maan en het venster. Ik weet niet, wat er in haar bewoog. Wij keken elkander bijwijlen aan met een diepe vertrouwde herinnering en herkenning - maar waaraan en vanwaar? Terwijl ik rookend in de duisternis keek, en soms lang en nadenkend naar haar profiel, veranderden en verschoven gevoelens en spanningen in mijn lichaam en hart met een nimmer tevoren zoo lijfelijk ondervonden waarneembaarheid. Ik voelde de romeinsche

geslotenheid van mijn trekken en mond zich verzachten in sidderende bevrijdingen, en de hardheid van spieren en vliezen vervloeien in vochtige, buigzame soepelheid; en mijn hart werd los. Ik weet niet wat er in haar bewoog, maar nadat wij daar langen tijd zwijgend en peinzend in de duisternis hadden gestaard, waren wij tegelijkertijd zwevend aan ons lichaam ontstegen, en een stem zei, helder en woordelijk - maar waar kwam zei vandaan? -: ‘Kinderen, dit is het paradijs.’

De arena lag leeg en koud in het maanlicht, een volmaakte vorm in den nacht. Een gordel concentrisch stijgende ellipsen van geringe excentriciteit. De cirkel is grieksch, de ellips romeinsch: kijk naar het amphitheater, naar het corpus iuris, naar het imperium romanum vooral. Dit ovaal verbindt haar met de gothiek, en ik stond, dien avond in Arles, niet alleen op het kruispunt van twee culturen: die der hiërarchisch-heerschende romeinen

(juristen en gladiatoren) en die der middeleeuwers daarnaast (kruisvaarders, heiligen en troubadours), maar tegelijk op het punt, waar ik geboren zou zijn, als de tijd en mijn moedwil mij niet hadden vervreemd en onterfd van mijn stam, mijn eeuwig erfdeel en mijn geboortegrond. Tusschen de arena en de kathedraal.

De trek naar het overzeesch paradijs wordt in mij niet gewekt of gesterkt door het contrasteeren daarmee van een duistere aardsche werkelijkheid, maar veelmeer door die vormen van menschelijk leven en scheppingsvermogen, en door sommige stukken natuur, die op aardsche, gebroken wijze na- en voorspiegelingen zijn van den hemelschen Tuin. Daarom, begreep ik later, gewaagde de stem, toen wij door de liefde werden bewogen, van den vooraardschen staat, daarom snik ik soms, plotseling en bevrijdend om de contour van een vers, daarom zocht ik in de zon der Provence een hel en hard paradijs. Daarom zwoer ik dien nacht in het leege amphi-

theater, en later in de verblindende vensters der kathedraal, trouw aan den grond en den geest mijner vaadren, romeinen voorzoover het de krachtigste orde der wereld betreft, romanen in de bezorgdheid om hun hemelsch heil.

Verder: Orange, Nîmes, Le Pont du Gard, Les Baux. Daarna: Marseille, Toulon, La Plage d'Hyères.

Ik sta op een berg, even ten oosten van Marseille, voor een monsterachtige kathedraal, maar het uitzicht is ruim en mooi. Rechts in de diepte de stad met de havens, de duizend schepen, masten, pijpen, takels, kranen en elevators, de dreunende, phosphoriseerende kracht van kaden en straten, één ontzaglijk tentaculair cameleon. Gespleten door smalle, zwarte ravijnen, verdedigd door korte en scherpe kerken en torens, en door de enorme, slanke kanonnen der schoorsteenpijpen, loodrecht gericht op de lucht. Uit de stationsoverkappingen breken

de lijnen in stralende waaiers uiteen. Langs de kaden: trams, taxi's, karren, trams, taxi's; en stapels, stapels kisten en vaten; daartusschen de eilanden: vluchtheuvels, een kiosk, een cylinder van duizendkleurige vroolijkheid. Op de daken, op grijze muurvlakten staat het vuurwerk der reclames voor den avond gereed: draaiende zonnen, zeesterren, kwallen, krimpend en zwellend als elastische borsten en harten, ‘Manada, Old Rum,’ ‘Céleste, Parfum Exquis’.

Langzaam draait een schip van de kade los, onder de snelle sneeuw van een meeuwenvlucht; vlaggen en zeilen; tusschen gillende sirenen en de eeuwige klaagtoon van een stormboei striemt het schuimende kruisnet der kleine booten; plekken gestorte olie schitteren in de zon als tropische eilanden en regenbogen, iriseerende werelddeelen van pauwblauw en pauwgoud. De bergen ommuren de stad in een naar den einder afdalende wal, en in de gebroken rotsige kustlijn ligt de Golfe du Lion. Schepen, vuurtorens,

forten, eilanden, schepen, een krachtige wind, een krachtige golfslag, maar geen zee en geen meer. Toch kon ik geen der motorbootschippers bewegen naar buiten te varen, naar Le Château d'If, zoo forsch ging het water, en ik verdeed den verderen tijd met nietsdoen, drinkend en slenterend. Totdat het avond werd.

De zon daalde neer in het land. Blauwe en paarse schaduwen accentueerden de contouren der bergen, en de zee mengde in voortdurend wisselende doses alle kleuren der regenboog tot zilvergrijs, loodblauw, olijfgroen. Ik lag aan het strand te Hyères en dacht aan de thuisreis (door de alpen der Dauphiné), en plotseling aan de zee met de duinen, en het landschap daarachter, aan mijn eigen versomberde land. Ik weet niet waardoor; waarom trok mij opeens onweerhoudbaar weg uit het helle landschap der bergen en der vuurwitte zon, de trek naar laagvlakten en grijze rivieren, naar een zeer

grijze zee? Ik weet het niet. Noem het heimwee, als dat u iets zegt: ik ben volkomen immuun voor de blaam en de hoon in dat woord, als er één atoom van het harde licht van Provence voortaan leeft in den gang van mijn lichaam en woord.

Clean-shaven
(Voor C. Vos)

IK WORD GESCHOREN. IN een vale winkel door een dorpsbarbier. Dat is niets bizonders; tot zoover gaat alles goed. Maar: worden er niet, op dit moment, op duizend maal duizend plaatsen ter aarde millioenen mannen door millioenen barbiers geschoren? Dat is al iets gekker: er wordt, bijvoorbeeld, op mijn tegenpool, in een der drijvende scheerwinkels van de stille Zuidzee (ik breng maar wat symmetrie in de zaken, want zóó is het werkelijk àl te scheef) een parelvisscher geschoren; hij en ik trekken aan het onzichtbare touw van de middellijn der aarde die ons verbindt (wederzijdsch hulpbetoon) en houden zoo elkander op den beganen grond. Want zonder die draad.... wel, zonder die draad.... wie snijdt nu eens àlle touwtjes door, die ons twee aan twee, mij en mijn parelvisscher, u en uw hotelier, u en Coleridge, jou Müller Lehning en de dochter van een chineesch generaal aan het oppervlak van de aarde hechten? alle ballonnetjes los, tegelijk, groen,

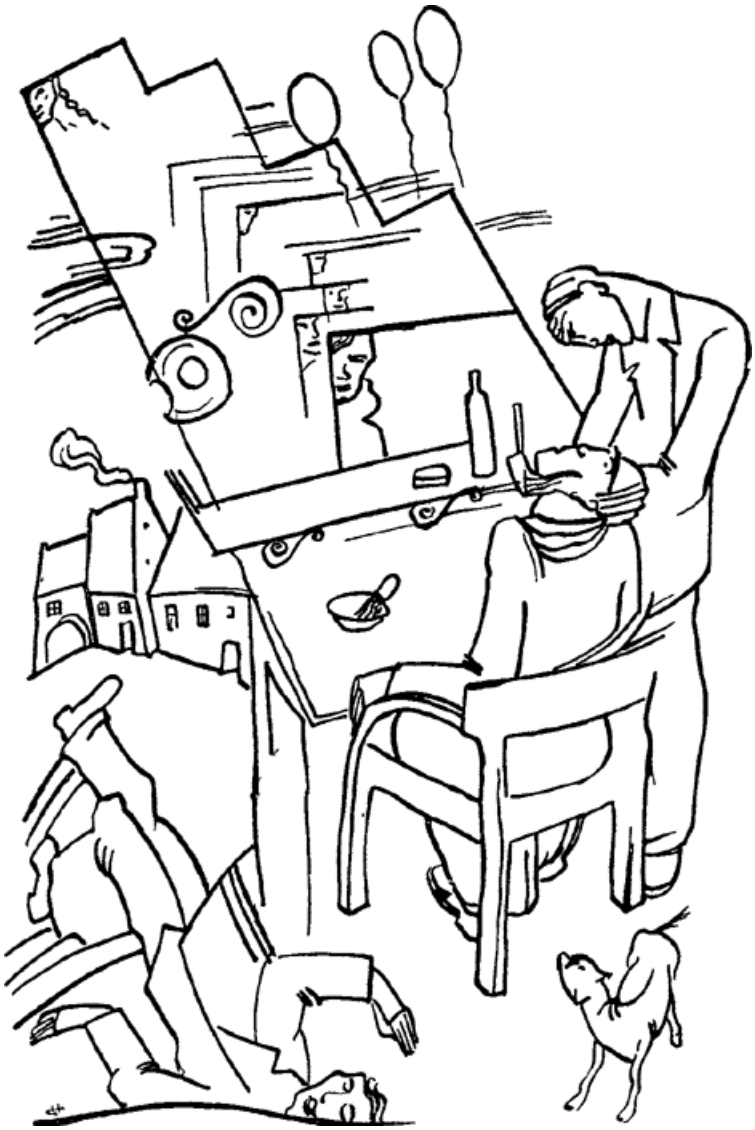

geel, rood, allemaal naar het paradijs. - Deze voorstelling wordt zeer fantastisch, als

wij, mijn parelvisscher en ik, bijvoorbeeld, of Müller Lehning en zijn chineesje, niet altijd stilzitten, maar ons verplaatsen, en dus voortdurend van tegenpool, van tegenvoeter verwisselen.... zou het chineesje éénmaal mìjn antipode zijn? maar voorzoover we zitten wordt het beeld zéér eenvoudig: de aarde is een citroen, wij zijn de kruidnageltjes, de ruimte een ketel met Bisschopwijn en - wanneer viert God voor de laatste maal oudejaarsavond? dan is, hoogstens 365 dagen daarna, alles voorgoed voorbij, voorgoed voorbij, voorgoed voorbij. - Maar zoover is het nog niet. - Ja, dat denkt u maar. - Goed, maar om nog even terug te grijpen: wij hechten elkander niet aan de aarde, wij knevelen elkaar, achterover, roerloos, weerloos: - waarom staat u niet op? - Ik kan niet, ik kan niet. - Juist. - Ik word geschoren, en op dit moment worden op duizend maal duizend plaatsen ter aarde millioenen mannen door millioenen mannen geschoren, zij zitten allen in een scheerstoel,

achterover, roerloos, weerloos. Want er hoeft toch maar iemand te zijn, die het teeken geeft, en millioenen messen vlijmen door de millioenen halzen daaronder - de bloedbruiloft wordt vaal daarbij. (Wie trouwt er op dat moment?) - Ik word geschoren, de spiegel voor mij helt, onder een lichten hoek, voorover. De spiegel achter mij, onder vrijwel denzelfden hoek, achterover. Voor mij uit, schuin oploopend, in de richting van plus-oneindig, worden de scheerwinkel, de barbier en ik n-1 maal weerkaatst. Achter mij even zoo, schuin afzakkend, in de richting van min-oneindig. Een reeks scheerwinkels, telkens dezelfde en toch iets anders, iets kleiner ook, en iets vager, als een uitgeschoven blokkentoren van Babel, achterover geslagen of voorover, maar niet verbrokkeld, wonder genoeg. Achter mij mutatis mutandis hetzelfde, bijna hetzelfde. In elk dier vertrekken word ik, iets kleiner en vager, door den barbier, ook iets kleiner en vager, geschoren, maar telkens schijnt

het, met een ander doel: hier bijvoorbeeld, in de dorpsscheersalon, op den beganen grond, word ik geschoren om geschoren te worden, en omdat... en omdat... maar in de laatste scheersalon voor mij - mag ik u door vele vertrekken en vele spiegels - - neen ze verbrijzelen niet, ze laten u door, ze sidderen hoogstens even, ze zijn alweer glad - meenemen naar dat smalle en vage vale vertrek, het laatste vóór ons, het neerste? -.... in de laatste scheersalon voor mij, op de grens der eeuwigheid, word ik voor de laatste maal in mijn leven geschoren, vlak vóór mijn vertrek naar de overzij, en Hij die stom was voor het aangezicht van zijn scheerder, zegt, voor dien laatsten, kleinen, zwarten spiegel waardoor ik weg moet - want links is de deur versperd, rechts is de deur versperd -: ‘nog heden zult gij met mij in het Paradijs zijn’. Neen, dat zegt Hij niet, dat zegt Hij niet.... Maar achter mij, achter ons, - want gij blijft nog wel even bij mij nietwaar? in deze vreeselijke

laatste oogenblikken! - in het kleine, vage vale vertrek aan het eind van de afdalende reeks der uitgeschoven, iets kleiner, iets vager, iets valer wordende vertrekken, in het n-eerste, op den rand der oneindigheid - ook daar word ik tegelijkertijd voor de laatste maal in mijn leven geschoren, vlak voor mijn vertrek naar de overzij, en op hetzelfde moment, dat ik dáár, vóór mij, op den kleinen zwarten spiegel toetreed, treed ik dáár, achter mij, op den kleinen, zwarten spiegel toe, en ze beide doorschrijdend, stijg en stort ik, eeuwig, - eeuwig, - door eindeloos-witte, eindeloos-zwarte valleien.

De zwarte vloot

DE ZWARTE HERBERG WANkelt onder den storm. Lager dreigt de zoldering dezen nacht. Soms schommelt de lamp; dan schrikken de schaduwen, die als vleermuizen slapen, fladderend op uit den benauwden droom. Maar hun angst verwildert slechts in het gillende licht; schuwer geslagen kruipen zij naar den muur.

Het vuur vlamt gejaagd. De kaarten liggen, dood en vergeten, tusschen de kille glazen verstrooid, in een fatale, schijnbaar-willekeurige orde, nuchter en tevens profetisch. In het bulderend ruim van de oude kroeg hurken de mannen, ieder gedoken in de schaduw der eigen angst, als blinde schepen voor elkander zwalkend door de voorstormen van den dood.

Om de wanden woelen de golven der nacht, duister en oorsprongloos. Een man leunt voorover, het hoofd in de handen; waar loert de dood? Kan hij den nek oprichten zonder zich aan het zwaard te splijten? Een man zit ruggelings aan den stoel geklonken; het

hoofd hangt, zelfstandig, als van den romp gescheiden, schuin achterwaarts; de oogen verglazen in het licht. Ergens, scheef achter hem, moet het laatste gevaar sluipen; maar

het ontglijdt hem, zoo vaak hij gaat omzien; het draait mee, telkens als hij den nek omkantelt. Een man, een klomp in den hoek, kreunt regelmatig; zijn hand rust op de knie van een makker, maar zij voelen de aanraking niet. Diep in het huis huilt een kind. De moeder neuriet het eeuwig-eendere slaaplied.

Somber en machtig, zonder oorsprong of einde, luidt de doodsklok der zee.

De vreemdeling en die naast hem zit drinkt. Bij lange, schier regelmatige tusschenpoozen, die de stilte versteenen, en de leegte verstikkender maken. Zij sluiten, drinkend, een zwijgend en donker verbond. Na enkele uren rijzen zij op, en schrijden langzaam de deur uit. Aarzelt er een, als op den drempel van leven en dood? In den dreunenden nacht gaan zij spoorloos te loor. Wie hunner is de schaduw, wie de gestalte?

De achtergeblevenen staren verloren. Als schotsen, geslingerd in loodblauw water, drijven hun angsten door den nacht. Gijzelaars die de dood liet aan een kort leven; nauwelijks verbonden door de bloedverwantschap der angst. Niemand ontkomt. Alleen hij die het leven tot op den droesem des doods durfde drinken, roekeloos en zonder omzien naar goed of behoud. Hem heeft de Dood ter bemanning geronseld van het smaldeel der Wraak.

‘De ondergang nadert. Het leven keert tot den oorsprong terug. Alle geslachten der aarde worden bliksemend weggevaagd. De steden zullen verwaaien als asch. De rivieren en landen verdorren onder het vuur van den wind. De bergen zullen verkrimpen voor den sprong van den storm; de aarde verschiet als een ster. De ondergang nadert. Dezen nacht zal het einde zijn. De teekens voltrekken zich: uit den afgrond des hemels is een bloedroode maan opge-

rezen; duizendkoppig is de zee bevlogen met grauwwit schuim. Als de maan haar regenboog breekt door den schemer der regens, een vuren gordel om den rug der duisternis, zullen de schepen der Zwarte Vloot bliksemend de Poort doorzeilen die de Brug is van het Niet naar het Niet. Voor de oorsprongen van het leven kruiste zij over de zeeën der leegte eenzaam en gelukzalig door den nacht van het niet. Maar in de monsterlijke dagen der schepping werd het leven geboren, en de egale eeuwigheid gebroken in den tijd. De ruimte werd doorkruist door heirlegers van sterren, de vloeren der duisternis met licht geplaveid. Door de oceanen der leegte zwalkten de kleurige vloten derwerelden; onder de grijze vlag der oneindigheid dansten planeten. Maar het zwart en bloedend verbond van dood en donker wapende zich; de vloot die eenmaal rondzwierf, doelloos en gelukzalig, is uitgezeild ter volkomen verdelging van het leven, een smaldeel der Wraak, onder

de piraten der eeuwigheid. Onder het harde bewind van den Dood zal zij het leven bevechten tot den ondergang van de laatste ster. Dan zal de oceaan van het niet ongebroken hervloeien door de ruimten der leegte, in den eentonigen golfslag der eeuwigheid.

Onder den brandenden riem der maanregenboog, bliksemend om de ruimte geslagen, scheert - van einder tot einder één almachtig zwart flitsen - een koortsspokend Schip, en boven de eeuwige noodklok derwateren wordt een gillende stem gehoord, en een weerlichtend antwoord:

> Waar varen zij heen, waar varen zij heen?
> naar een land dat geen zon of geen maan nog bescheen
> want het schip is een schip van de zwarte vloot
> en de vreemde schipper de Dood. -

De matroos en de maan

DE ROMAANSCHE NACHT IS hard en helder. Voor de zwarte transen trilt

het nerveuse net van de sterren. Donker ademen zee en wind, vormeloos woelende dieren, vreemd, grijs en hijgend. Het eenzame huis slaat een harde wil in de ruimte, een steile, cubische orde in de chaotische duisternis. De dakkamer vormt een stoutmoedige voorpost. De nacht staat zwart in haar vensters gebrand. De matroos staat recht overeind. De zoldering drukt hem den schedel. Hij is de spil van den draaimolen der nacht. Door de naakte kille vensters staart hij, hoog over zee, naar de zwarte vensters des hemels, aan den overkant van het ruim. Daar verschijnt niemand - Hij is alleen. - Drie uur later hangt aan het kruis van de sterren het witte lijk van de maan. De matroos salueert.